

การบริหารกิจการนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21
THE STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTE
IN THE 21st CENTURY

รมย์รัมภา ณัฐธัญติรุจ¹
RHOAMRUMPHA NATTHUNATIRUJ

บทคัดย่อ

การบริหารกิจการนักศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยมุ่งส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถที่ได้ไปใช้จริง และเป็นการถ่วงดุลการเรียนรู้การปฏิบัติได้ ที่เน้นการพัฒนาบุคคล ร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพ แนวคิด ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งฝ่ายกิจการนักศึกษาจะทำหน้าที่คอยดูแลนักศึกษา ให้นักศึกษามีความพร้อมในเรื่องของการศึกษา และการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้เป็นบุคคลที่ได้รับความรู้อย่างสมบูรณ์ จึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและงานด้านกิจการนักศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพ และสมรรถนะในการแข่งขันทั้งตลาดแรงงานในประเทศและต่างประเทศ รวมไปถึงจนถึงการดำเนินการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นจึงมีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนานักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาขึ้น เพื่อพัฒนาและยกระดับสมรรถนะและขีดความสามารถของนักศึกษาในการแข่งขันในประชาคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 สิ่งสำคัญที่สุดคือ การปลูกฝังให้นักศึกษาตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาความคิดของตนเอง บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต โดยต้องยึดหลักในแง่ของความรู้ในวิชาแกนและทักษะแห่งศตวรรษใหม่และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งจะช่วยเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนได้รู้จักคิด เรียนรู้การทำงาน การรู้จักการแก้ปัญหา การสื่อสาร และการร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต ตลอดจนในเรื่องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 รูปแบบและวิธีการสอนจึงมีความจำเป็นต้องมุ่งให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ จากกระบวนการเรียนรู้ด้วยการกระทำ จากงานหรือจากกิจกรรมในบริบทหรือปัญหาในโลกที่เป็นจริง

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักศึกษา / สถาบันอุดมศึกษา

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Abstract

The student affairs administration is an educational process that the higher education institutions organized to give students the opportunity to participate in activities to improve the quality of students in higher education institutions. By focusing on the quality of learners in addition to normal teaching and learning which gives students the opportunity to apply their knowledge and skills to practical use and can be a transfer of learning into practice that focus on human development; body, mind, personality, concept, knowledge, morality, ethics and culture in life, can live happily with others. Participation in activities of students are important which the Student Affairs Department is responsible for looking after the students, provide students with readiness in education and student development, in order to be a person that has received complete knowledge, therefore is considered an important mission of higher education institutions to develop student potential and student affairs. In order to get graduates with desired characteristics, have quality and competing ability in both domestic and foreign labor markets. Including the development of necessary skills for living in the 21st century so there is a strategy for develop students in higher education institutions for develop and upgrade performance and the ability of students to compete in the international community with quality. The education in the 21st century, the most important thing is the cultivating for make students aware and give importance for developing of one's own thoughts, based on the changing of the future global which must be based on the knowledge of core subjects, new century skills and skills of the 21st century contain with learning skills and innovation, life skills and career, information skills, media and technology etc. which will help students to prepare readiness for thinking, learn to work, knowing to solve problems, communication and collaboration to work effectively throughout life. As well as about the desirable characteristics of students in the 21st century. Teaching styles and methods therefore need to focus on the students to create knowledge from the learning process by actions, from work or from activities in context or real-world problems.

Keywords: students affair administration / higher education institute

บทนำ

การบริหารกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการ

สอนในห้องเรียนที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการอย่างเดียว ย่อมไม่เพียงพอต่อการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการ

พัฒนาคุณภาพของนักศึกษาเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ ร่างกาย สังคม และจิตใจที่ดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562: 49) โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นคณาจารย์ทุกคนจึงต้องมีบทบาทหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักศึกษาอย่างใกล้ชิดอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักศึกษาที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ผู้สอน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักศึกษาโดยผ่านกระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นกิจกรรมนักศึกษาทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในหลักสูตร (Class Activities) กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Class Activities) ถือเป็นการให้การศึกษแก่นักศึกษาและช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ทักษะในการทำงานและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีและมีความสุข สามารถทำงานเป็นทีม มีภาวะความเป็นผู้นำ และเพิ่มพูนความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจิตสำนึกในการใฝ่เรียนรู้และรับผิดชอบตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ใน การจัดการดำเนินงานด้านกิจกรรมนักศึกษา มีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้และเป็นการวัด

ประสิทธิภาพการดำเนินงานทางด้านกิจกรรม นักศึกษาอีกด้วย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอันเป็นพื้นฐานหลัก เพื่อมุ่งส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาถึงความเป็นคนที่สมบูรณ์ไปด้วยความรู้คุณธรรม การเสียสละเพื่อสังคม และการดำเนินงานนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับความต้องการและศักยภาพของนักศึกษาแต่ละคน และจะต้องสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนการสอน นโยบายการบริหารของสถาบันอุดมศึกษาทุกระดับข้อบังคับต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาอีกด้วย งานบริหารกิจการนักศึกษา เป็นงานที่พัฒนากิจกรรมภายในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเพื่อส่งผลก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษานักศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของสถาบันอุดมศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนร่วมได้เสียทุกฝ่ายเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถาบันอุดมศึกษามีความเข้มแข็ง เกื้อหนุนก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ ดังนั้น การแสวงหาแนวทางรูปแบบและวิธีการบริหารกิจการนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และงานบริหารกิจการนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารและอาจารย์ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นภารกิจหลักที่ถือว่าเป็นนโยบายโดยตรงของรัฐบาลที่มอบให้สถาบันอุดมศึกษาไปดำเนินการจัดเป็นแผนปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อที่จะมุ่งมั่นพัฒนานักศึกษาให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข กิจกรรมนักศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาการ ช่วยแก้ไขปัญหาการปกครอง ช่วยให้นักศึกษาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสทำงานตามที่ตนถนัด และสนใจพัฒนาความรู้ในสิ่งใหม่ๆ สอนให้เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีโอกาสฝึกทักษะการ

ทำงานร่วมกัน และช่วยให้เกิดความสัมพันธ์กันดีระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ นักศึกษากับสถานศึกษา ตลอดจนสถานศึกษากับชุมชนอีกด้วย (ภิญโญ เพ็งดา , 2550: 2) ดังนั้นงานการบริหารกิจการนักศึกษา จึงเป็นงานที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อนักศึกษา และศิษย์เก่าเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานกิจการนักศึกษาไว้ในลำดับหลัง ๆ ซึ่งส่วนมากแล้วจะมุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาในเชิงวิชาการเพราะงานวิชาการจะเป็นส่วนที่แสดงว่าสถาบันอุดมศึกษามีการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้วการบริหารงานวิชาการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากการบริหารงานกิจการนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีกิจกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมในเชิงวิชาการ นอกจากนี้แล้วงานการบริหารกิจการศึกษายังช่วยให้นักศึกษาเกิดทักษะอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้อีกด้วย หากผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาให้ความสนใจ ในการบริหารงานกิจการนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการด้านการเรียนได้

วิวัฒนาการของการบริหารกิจการนักศึกษา

กิจการนักศึกษาเป็นงานที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความสามารถที่ได้ไปใช้จริง เป็นการถ่วงโยงการเรียนรู้สู่การปฏิบัติได้ นอกจากนี้การบริหารงานกิจการนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา คืองานส่งเสริม พัฒนาควบคุม และแก้ไขความประพฤตินักศึกษาให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร การบริหารกิจการศึกษานับการทำ

หน้าที่คอยดูแลนักศึกษาด้านความประพฤติ ด้านการรักษาวินัย และการพัฒนาชีวิต จึงได้ถูกเรียกว่า งานฝ่ายปกครอง ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ทบวงมหาวิทยาลัย มีการจัดตั้งกองกิจการนักศึกษาขึ้นมาในมหาวิทยาลัยเพื่อรับผิดชอบในงานด้านกิจการนักศึกษา บางมหาวิทยาลัยงานฝ่ายปกครองได้รวมภารกิจแนะแนวการศึกษาด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนางานกิจการนักศึกษาที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังได้มีการสอนวิชากิจการนักศึกษาในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทำให้วิชากิจการนักศึกษาในประเทศไทยมีความเจริญมากขึ้น และมีผู้สนใจในประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของงานกิจการนักศึกษา คือการช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในเรื่องของการศึกษาและการพัฒนานักศึกษาเพื่อให้เป็นบุคคลที่ได้รับความรู้อย่างสมบูรณ์ การบริหารกิจการนักศึกษาในช่วงยุคแรกของไทยนั้นจึงเป็นการเปิดรับแนวคิดอุดมศึกษาและกิจการนักศึกษาจากต่างประเทศ แนวคิดการพัฒนานักศึกษาของต่างประเทศจะเรียกว่า “งานบุคลากรนักศึกษา” (Student Personal Work) ที่เน้นการพัฒนาบุคคล ทั้งร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพ แนวคิดจึงเป็นการปกครองและช่วยเหลือการดำรงชีพ ซึ่งในยุคแรกนี้กิจการศึกษายังไม่มีโครงสร้างหน่วยงานที่ชัดเจน เนื่องจากเน้นการปกครองและช่วยเหลือ ในประเทศไทยมองว่าเป็นงานปกครองนักศึกษา ลักษณะของงานเน้นบริการช่วยเหลือ เช่น ทุนเล่าเรียนหลวง การตรวจสุขภาพจากแพทย์ การบริการหอพัก และเริ่มมีงานที่เป็นกิจกรรมปรากฏในรูปแบบที่นักศึกษารวมตัวกันเองเพื่อทำกิจกรรมที่สนใจ ส่วนใหญ่เป็นกีฬาและเพื่อความบันเทิง เช่น การละครดนตรี เป็นต้น และก็มีกลุ่มที่สนใจทางวรรณกรรมและวรรณคดีที่จัดกิจกรรมในลักษณะวิชาการอยู่บ้าง เช่น โต้วาที ปาฐกถา และทำหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ต่อมาในช่วงปลายยุคอุตสาหกรรม การศึกษาใน

ระดับอุดมศึกษามีทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การเรียนการสอนในช่วงนี้ได้เกิดปัญหามากขึ้นอย่างมาก เนื่องจากสถานการณ์ในทางการเมืองนั้นมีความรุนแรง ทำให้นักศึกษามีการรวมตัวกันเป็นองค์กรนักศึกษาเพื่อมีบทบาทในทางการเมือง เพราะนักศึกษาเริ่มมองเห็นปัญหาของสังคมมากขึ้นซึ่งได้ขยายผลในวงกว้างขึ้นในระดับชาติ กิจกรรมนักศึกษาก็ได้มีการฟื้นฟูขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและก็ได้ดำเนินการเรื่อยมา แต่ก็มีลักษณะค่อนข้างเป็นการแบ่งกลุ่มเฉพาะมากขึ้น เช่น กลุ่มเฉพาะมหาวิทยาลัย และกลุ่มอิสระ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการบริหารกิจการศึกษามีแนวคิดที่สัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด และเป็นแนวคิดจากกลุ่มของนักศึกษาเอง ซึ่งมีเหตุผลมาจากความต้องการเข้าไปแก้ปัญหาของสังคม จึงทำให้โครงสร้างของหน่วยงานกิจการศึกษามีตัวแทนนักศึกษาเข้ามา มีสิทธิ์มีเสียงในการจัดการเรียกว่า “องค์กรนักศึกษา” หลังจากนั้นในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศหรือ ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสื่อสารอย่างใกล้ชิดจำกัด สังคมไทยใช้ไอทีในการติดต่อสื่อสาร ในด้านการศึกษา ซึ่งสะท้อนงานเชิงนโยบาย ที่ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอันเป็นแนวคิดสำหรับการจัดการศึกษาทั่วโลก ทำให้หลายประเทศต่างทำการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และนำแนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการศึกษาไทยนั้นจะมุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจากหน่วยงานภายในท้องถิ่นชุมชน และองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งมีระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาเหมือนเช่นการปฏิรูปการศึกษาจากประเทศอื่น ๆ ด้วยเพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม

ศักยภาพ มีการฝึกทักษะการคิด การจัดการ การประยุกต์ใช้ความรู้สู่ประสบการณ์จริงเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ การจัดการศึกษายุคไอที (IT) มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารกิจการนักศึกษาเช่นกัน โดยที่ผ่านมากิจการนักศึกษาเปลี่ยนแปลงงานเฉพาะโครงสร้างหรือบุคลากรปฏิบัติงานเท่านั้น แต่แนวคิดด้านหลักการ วิธีการ และคุณภาพของงานจะเริ่มปรากฏการเปลี่ยนแปลงในยุคไอที (IT) ที่ต้องการตอบสนองสังคมเรื่องคุณภาพบัณฑิตที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ดังนั้น “กิจการนักศึกษา” จึงได้รับการพัฒนาและมีความสอดคล้องกับปรัชญาของกิจการนักศึกษาที่ต้องการส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือมีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ และสังคม ซึ่งในต่างประเทศก็ให้ความสำคัญกับกิจการนักศึกษาเท่ากับด้านวิชาการ เพราะทั้งสองด้านล้วนแต่สร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาด้วยกันทั้งคู่ แนวคิดของงานกิจการนักศึกษาในช่วงนี้จึงเน้นการให้บริการ (Service) และจัดหา (Provide) ปัจจัยพื้นฐานที่นักศึกษาควรได้รับ รวมทั้งการควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในกฎระเบียบ ส่วนแนวคิดเรื่องบริการนักศึกษาให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสนับสนุนทางวิชาการ มุมมองของการบริหารจึงมุ่งเน้นปัจจัยที่สนับสนุนความต่อเนื่องของการศึกษา สิ่งที่สถาบันสนับสนุนหรือบริการนั้นมักจะมองจากปัญหาหรืออุปสรรคที่นักศึกษาอาจจะประสบแล้วอาจส่งผลให้การเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ อาจเป็นเพราะว่าปรัชญาของกิจการศึกษานั้นสำคัญสำหรับการสร้างการเรียนรู้ในลักษณะของหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) กิจการนักศึกษาที่เน้นการพัฒนา นักศึกษาแบบรอบด้าน จึงขยายโครงสร้างส่วนต่าง ๆ ภายในหน่วยงานมากขึ้น มีผู้ดูแลเฉพาะทางมากขึ้น เช่น ฝ่ายวินัย นักศึกษา ฝ่ายหอพัก ฝ่ายทุน ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา ฝ่ายแนะแนว รวมทั้ง สภา องค์กรชมรม ของนักศึกษา

เองด้วย ลักษณะของงานจึงมีขอบข่ายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น (สุวรรณา อินทร์น้อย และกาญจนา บุญศักดิ์, 2554: 330-333) ในปัจจุบันการบริหารกิจการนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเริ่มมีบทบาทสำคัญโดยเน้นการพัฒนาสังคมด้านจิตอาสาตามแนวพระราชดำริของรัชกาลที่ 10 ซึ่งสอดคล้องกับ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด มีดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น 2) ความรู้ มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ 3) ทักษะทางปัญญา สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพนักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทาง

ใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ และ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ IT สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562: 2-5)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษาได้ตระหนักถึงภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและงานด้านกิจการนักศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพและสมรรถนะในการแข่งขันทั้งตลาดแรงงานในประเทศและต่างประเทศได้ รวมไปถึงการดำเนินการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงริเริ่มให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ เช่น กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน) ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (ยุทธศาสตร์ที่ 3

การผลิตพัฒนากำลังคนและงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้โดยการพัฒนาลัทธิสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579 ซึ่งได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนากำลังคนไว้ 6 ข้อ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ (กระทรวงแรงงาน, 2560: 7) การผลิตพัฒนากำลังคนและงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ) แผนพัฒนาการพัฒนานักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จากหลักการ เหตุผลและความจำเป็นของการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาเพื่อตอบสนองความท้าทายและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แนวโน้มของโลกอนาคตที่ไม่มีวันหยุดยั้ง และสังคมที่มีพลวัตสูง รวมทั้งสามารถพัฒนาและยกระดับสมรรถนะและขีดความสามารถของนักศึกษาในการแข่งขันในประชาคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เท่านั้น แต่ต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกและบ่มเพาะให้บัณฑิตมีทักษะที่จำเป็นต่อการ

ทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ขั้นลึกในสาขาวิชาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และพัฒนานวัตกรรมได้ การรู้รอบในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้างานใหม่หรือความรู้ใหม่ได้ในอนาคต มีความสนใจพัฒนาตนเองและรักความก้าวหน้า การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างความรู้ใหม่และการปรับตัวในด้านต่าง ๆ เช่น พื้นฐานที่ดีทางคณิตศาสตร์ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การสื่อสาร การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น การมีทักษะด้านการบริหารจัดการและการเป็นผู้นำ การมีทักษะด้านภาษาและการสื่อสารความสามารถในการรักษาเอกลักษณ์ แต่ขณะเดียวกันสามารถเข้าใจสังคมอื่นและอยู่ร่วมกันได้โดยปกติสุข สิ่งสำคัญที่สุดคือ การปลูกฝังให้นักศึกษาตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาความคิดของตนเอง บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต (Global Mindset) การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนานักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นเสมือนแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนานักศึกษาร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (1) พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการหรือวิชาชีพที่ตนถนัด สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลกได้ และ (2) พัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็นเป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่

ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 12 สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่พัฒนาความรู้ให้ทันสมัย จัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการกำลังคนของประเทศ จัดให้มีการวิจัย การสร้างสรรค์และพัฒนา นวัตกรรม รวมทั้งให้บริการทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศโดยรวม และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณะสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน คณาจารย์ และบุคลากรได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคมชนบท และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อชุมชน และสังคม (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562: 54)

ปัญหาที่พบในการบริหารกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ในการบริหารกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานกิจการนักศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ที่สำคัญปรากฏดังนี้ สถาบันอุดมศึกษายังขาดประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะฝ่ายการบริหารกิจการนักศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาโดยตรงที่ยังขาดระบบการดำเนินการที่ดีในการแก้ไขปัญหา ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านงานกิจการนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานบริหารกิจการนักศึกษา บุคลากรหรือผู้ปฏิบัติงาน ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักศึกษา บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานด้านการบริหารกิจการศึกษามาโดยตรงจึงทำให้ประสิทธิภาพของงานยังไม่ดีเท่าที่ควร และการทำกิจกรรมเฉพาะด้านเพื่อพัฒนานักศึกษาพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ขาดการประสานงานกิจกรรมนักศึกษา ร่วมกันทั้งระดับกองพัฒนานักศึกษา คณะ องค์กร

นักศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาบางครั้งไม่น่าสนใจและมีมากเกินไป ขาดการคัดกรองจากผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญ สำหรับด้านกีฬาส่วนใหญ่ปัญหาที่พบบ่อยประมาณในการจัดหาและบำรุงรักษาอุปกรณ์กีฬาไม่เพียงพอ ขาดโค้ช ผู้ฝึกสอนที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกีฬาประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ด้านงานธุรการพบว่าปัญหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับงานด้านเอกสารไม่ทั่วถึง ติดต่อเจ้าหน้าที่ลำบากทำให้ขาดการประสานงานที่ดี นักศึกษาบางคนไม่ให้ความร่วมมือ ผ่าฝืนกฎ ระเบียบวินัยของสถาบัน ส่วนด้านงานแนะแนวและจัดหางานปัญหาส่วนใหญ่คือการประชาสัมพันธ์และยังขาดการแนะแนวที่จริงจัง สำหรับปัญหาด้านจัดหางานพบว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วยังมีเปอร์เซ็นต์การว่างงานอยู่ ส่วนด้านงานบริการและสวัสดิการนักศึกษาปัญหาสำคัญคือ มีเงินทุนไม่เพียงพอต่อการจัดทุนการศึกษาให้กับนักศึกษา เป็นต้น (มิตร ทองกาบ, 2558: 211-212) นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากมีวัฒนธรรมแบบเดิม ๆ ที่ใช้เวลาในห้องเรียนไปกับการถ่ายทอดความรู้จากอาจารย์ไปสู่นักศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนานักศึกษาในด้านวิชาการ และทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) เป็นหลัก ในขณะที่ความสำเร็จของนักศึกษานั้นจะต้องมีทั้งทักษะวิชาชีพ และวิชาคนและสังคม (Soft Skills) ซึ่งจำเป็นต้องให้อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และผู้บริหารตระหนักและเข้าใจถึงองค์ประกอบของความสำเร็จนี้(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561: 1-2.) ถึงแม้ส่วนงานหลายฝ่ายจะให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อความสำเร็จของนักศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมสำคัญด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ และงานด้านสวัสดิการการของนักศึกษา แต่ทว่าส่วนงานยังขาดการส่งเสริมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานบริหาร

กิจการนักศึกษาอีกหลายด้าน เช่น กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร และเครือข่ายศิษย์เก่า และกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถต่อยอดสู่การพัฒนาได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารกิจการนักศึกษายังขาดความชัดเจนไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการและไม่สนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของนักศึกษาได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากระบบการบริหารจึงทำให้งานกิจการนักศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เพื่อให้การบริหารกิจการนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมาย อีกทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักศึกษา จำเป็นต้องอาศัยความสามารถและการประสานสัมพันธ์อันดีของบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงจะทำให้การบริหารกิจการนักศึกษาประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้

แนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาของ สถาบันอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 ทักษะในด้านต่าง ๆ แห่งอนาคตได้ถูกนำเข้าสู่ระบบการศึกษาในหลายประเทศทั่วโลก โดยในศตวรรษที่ 21 การศึกษานั้น ต้องยึดหลักความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หลักประชาธิปไตย และสิทธิของบุคคลในสังคมที่สามารถแสดงออกและทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์เพื่อความเป็นพลเมืองของสังคม ประเทศและสังคมโลก การบริหารกิจการนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งและต้องมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมพันธกิจและค่านิยมหลักของมหาวิทยาลัย เพื่อมุ่งให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยใช้แผนการปฏิบัติการด้านกิจการนักศึกษา แผนกิจกรรมประจำปี ผู้บริหาร

คณะกรรมการนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่และระบบประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย โดยเน้นแผนยุทธศาสตร์ด้านกิจการนักศึกษาหรือแผนการดำเนินงานด้านกิจการนักศึกษา และการดำเนินการภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA (Deming Cycle) ในการผลักดันให้พัฒนางานกิจการนักศึกษาเกิดความ เป็นรูปธรรม (สุรตนา มีขำ และ วุฒิชัย อารักษ์ โพนผงค์, 2555) ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนานักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นเสมือนแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนานักศึกษาร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2574) และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 ที่ได้กำหนดเป้าหมายในการสร้างทุนทางสังคมให้เกิดผู้นำทางความคิดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีขึ้น ตลอดจนแผนระดับชาติต่าง ๆ เช่น กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน) ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (ยุทธศาสตร์ที่ 3 การผลิตพัฒนากำลังคนและงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้โดยการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศ พ.ศ. 2555 – 2559 ซึ่งได้กำหนดแผนพัฒนากำลังคนไว้ 6 ข้อ โดยมียุทธศาสตร์

ประการหนึ่ง คือ การพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพสูง และมีความสามารถในระดับสากล ซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์ 3 ด้าน คือ 1) เตรียมความพร้อมกำลังคนเพื่อรองรับการขยายตัวของตลาดสินค้าและบริการอันเนื่องมาจากการรวมกลุ่มในภูมิภาคอาเซียน 2) ส่งเสริมและพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพความรู้ความสามารถทักษะฝีมือและทักษะด้านภาษา และ 3) พัฒนาทักษะใหม่ (นวัตกรรมและเทคโนโลยี) เพื่อสร้างโอกาสด้านแรงงานให้มีศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561: 1-2) นอกจากนี้ แพทย์ศาสตร์ศึกษา(2557: ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันกิจกรรมนักศึกษา จะพบว่ามีสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่เน้นพัฒนา Head and Heart และกลุ่มที่เน้นพัฒนา Hands สำหรับกลุ่มพัฒนา Head and Heart คือกลุ่มที่เน้นให้นักศึกษา ทำกิจกรรมคิดวิเคราะห์ ต่าง ๆ เช่น วิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์สังคม หรือเน้นเข้าสู่ความรู้สึก และหัวใจของตนมาก ๆ เช่น กลุ่มจิตปัญญา เป็นต้น ส่วนกลุ่ม Hands ก็คือกลุ่มที่เน้น การทำกิจกรรมที่ใช้มือสัมผัส เช่น การออกกำลังกาย โดยเฉพาะปัจจุบันจะเห็นว่ากลุ่มนี้มีความสร้างสรรค์กันมาก และได้รับความสำเร็จเป็นอันมาก ซึ่งสรุปโดยภาพรวมของกิจการนักศึกษาทุกแห่ง จะมี 3 keywords คือ เปิดกว้าง มีพลัง พร้อมเพรียง ซึ่งเป็นจุดแข็งของกิจกรรมนักศึกษาเป็นอย่างมาก ทำให้มีโอกาสนำมาพัฒนาได้มาก หากได้ ทิศทางที่ชัดเจน และเข้ากับยุคสมัยแล้ว จะสามารถตอบโจทย์สถาบัน และสร้างบุคลากรที่มีคุณค่าแก่ประเทศชาติได้ดีเป็นอย่างมาก นอกจากนี้สิ่งที่ต้องการจากการปฏิรูปการศึกษาตามแนวคิดกลุ่ม 21st century นี้มี 2 ประการ คือ Instructional reform และ Institutional reform Instructional reform คือการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน เนื้อหาที่สอน และเน้นเน้นการประเมินผล ให้ได้การเรียนการสอนที่เป็น

แบบ transformative learning และได้ product ที่เป็น change agent และ ญัฐธัญ (2562) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า โลกในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียน หรือกิจกรรมนันทนาการนั้น ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากในการบริหารกิจการนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียนนั้นทำให้นักศึกษามีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นเครื่องมือฝึกให้นักศึกษาได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม เป็นหมู่คณะ และรู้จักคิด รู้จักวางแผนอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ จะเป็นตัวกำหนดการทำงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพที่ชัดเจน มีระยะเวลาที่แน่นอน สามารถวางระบบการทำงานที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม หรือเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ และปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับการลงทุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) จึงเป็นเครื่องมือที่มีพลานุภาพสูงในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา เช่น ช่วยนำการศึกษาให้เข้าถึงประชาชน (Access) ส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องนอกห้องเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ช่วยจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการ ช่วยเพิ่มความรวดเร็วและแม่นยำในการจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรักษา และการเรียกใช้ ในกิจกรรมต่าง ๆ ในงานจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยการเรียนการสอน ฯลฯ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กับการเรียนรู้ นอกห้องเรียน ของนักศึกษา นับเป็นสิ่งที่ทำให้

นักศึกษา เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองและตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น การใช้เทคโนโลยีในการประชุมสนมนักศึกษา, การใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา, การใช้เทคโนโลยีจัดเก็บและบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา นับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา อันจะนำไปสู่การเป็นบัณฑิตในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีเป็นหนึ่งในทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการมากที่สุดเห็นได้จากข้อความประกาศรับสมัครพนักงานของบริษัทต่าง ๆ ในเว็บไซต์หางาน จะเน้นคุณสมบัติด้านนี้เป็นหลัก เนื่องด้วยเทคโนโลยี ถูกนำมาใช้ในบริษัทเพื่อช่วยให้การทำงาน คล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อมูลจากบริษัท จัดหางาน จ๊อบส์ ดีพี ประเทศไทย จำกัด ระบุ 10 ทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการในปี 2020 อันดับแรก คือ ต้องเป็นคนทันโลกทันเหตุการณ์ พนักงานทุกอาชีพต้องอัปเดตข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่องาน มีทักษะด้านภาษา มีการสื่อสารและการจัดการข้อมูลที่ดี หากมีความสามารถที่หลากหลาย รู้จักพัฒนาตนเองสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ และมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อช่วยต่อยอดการทำงาน จะยิ่งสร้างความได้เปรียบและโอกาสในการทำงาน โดยทักษะที่สำคัญในการใช้ชีวิตและทำงานในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เช่น (1) คิดสร้างสรรค์ (2) ใส่ใจนวัตกรรม (3) มีวิจรณ์ญาณ (4) แก้ปัญหาเป็น (5) สื่อสารดี (6) เต็มใจร่วมมือ 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี เช่น (1) อัปเดตทุกข้อมูลข่าวสาร (2) รู้เท่าทันสื่อ (3) รอบรู้เทคโนโลยี

สารสนเทศ และ (4) ฉลาดสื่อสาร 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ เช่น (1) มีความยืดหยุ่น (2) รู้จักปรับตัว (3) ริเริ่มสิ่งใหม่ (4) ใส่ใจดูแลตัวเอง (5) รู้จักเข้าสังคม (6) เรียนรู้วัฒนธรรม (7) มีความเป็นผู้นำ (8) รับผิดชอบหน้าที่ (9) พัฒนาอาชีพ และ (10) แสวงหาความรู้รอบด้าน ดังนั้น การพัฒนานักศึกษาจึงเป็นความพยายามของสถาบันอุดมศึกษาที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์และต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งการพัฒนานักศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนามนุษย์ และมีความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษา ให้สามารถผลิตบัณฑิต ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาการ วิชาชีพ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม และประเทศชาติต่อไป นอกจากแนวคิดด้านการพัฒนาทางด้านกิจการนักศึกษา ตามกระบวนการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 การพัฒนางานด้านกิจการนักศึกษาให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จึงต้องเน้นคุณลักษณะ 3R 7C ได้แก่ 1) การอ่าน 2) การเขียน 3) คิดเชิงคณิตศาสตร์และสถิติ 4) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 5) ทักษะสร้างสรรค์หรือสร้างนวัตกรรมใหม่ 6) ทักษะเน้นความเข้าใจในกลุ่มคน ในหลากหลายชาติพันธุ์ในสังคมโลก 7) ทักษะการทำงานเป็นทีม 8) ทักษะในการสื่อสาร รู้จักข้อมูลและเข้าใจสื่อ 9) ทักษะด้านเทคโนโลยี 10) ทักษะการใช้ชีวิต ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและอัตลักษณ์ รวมทั้งพันธะกิจของส่วนงาน

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้นมีประโยชน์โดยตรงต่อบัณฑิตสามารถสร้างสรรค์ผลงานในด้านวิชาการและด้านช่วยเหลือสังคมเพื่อเป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมไม่ก่อปัญหาให้กับตนเองและสังคมจึงจะเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลอย่างแท้จริง และ

กิจการนักศึกษาถือเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ช่วยพัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้นักศึกษามีคุณลักษณะของความเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ได้ อีกทั้งยังเป็นวิธีการหนึ่งจะช่วยแบ่งเบาภารกิจของบุคลากร โดยส่งเสริมให้ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ง่ายขึ้น สะดวกรวดเร็วถูกต้อง มีรูปแบบสวยงาม น่าสนใจให้เกิดการเรียนรู้และประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย สามารถนำไปใช้ในการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนได้ทันที เพื่อให้สอดคล้องกับ หลักสูตรการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นภาระที่สำคัญของ

ผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ควรกระจายและสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหาร ทั้งอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ วิธิดำเนินการ ให้มหาวิทยาลัยได้รับอย่างเพียงพอ และควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบ Digital Content ด้วยวิธีการง่าย ๆ สำหรับอาจารย์ และนักศึกษา โดยจะออกแบบสร้างความรู้ และนำข้อมูล จาก Word YouTube หรือจาก VDO เสียงจากโทรศัพท์เข้าสู่ต้นแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะเลือกใช้ให้เหมาะกับงานการเรียนการสอน เป็นต้น

รายการอ้างอิง

กระทรวงแรงงาน, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกระทรวงแรงงาน

ฉบับที่ 3 พ.ศ. (2560-2564), กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2560, 7.

ณัฐภัทร ดาวสุข, กิจกรรมนักศึกษา กับการใช้เทคโนโลยี สู่วิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21(ออนไลน์),

เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://erp.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=1000>

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 54 1 พฤษภาคม 2562.

แพทยศาสตร์ศึกษา , กิจกรรมนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 (ออนไลน์), เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2557.

เข้าถึงได้จาก http://mededtweet.blogspot.com/2014/11/21_15.html

ภิญโญ เพ็งดา, “การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร.” ปรินญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2550, 2.

มิตร ทองกาบ, “การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ของเอกชน” วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 8, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม, 2558),

211-212.

ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562, เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก

(1 พฤษภาคม 2562), 49.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

(พ.ศ. 2560-2564), 2561, 1-2.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, **คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136

ตอนพิเศษ 56 ง หน้า 12 (6 มีนาคม 2562), 2-5.

สุรตนา มีคำ และวุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์, “แนวทางการพัฒนางานกิจการนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์”, วารสารการประชุมวิชาการแห่งชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555.

สุวรรณ อินทร์น้อย และกาญจนา บุญศักดิ์, “แนวคิดใหม่ของกิจการนักศึกษา.”, วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม

10,2 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม, 2554), 330-333.